

Matematický svět mezi válkami

Jaroslav Zhouf

Téměř 100 let Rozhledů matematicko-fyzikálních

In: Martina Bečvářová (author); Jindřich Bečvář (author); Zdeněk Halas (author); Magdalena Hykšová (author); Antonín Slavík (author); Ivan Netuka (author); Jiří Veselý (author); Jaroslav Zhouf (author): Matematický svět mezi válkami. (Czech). Praha: České vysoké učení technické v Praze, Ústav aplikované matematiky Fakulty dopravní ČVUT, 2020. pp. 299–334.

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/404402>

Terms of use:

- © Bečvářová, Martina
- © Bečvář, Jindřich
- © Halas, Zdeněk
- © Hykšová, Magdalena
- © Slavík, Antonín
- © Netuka, Ivan
- © Veselý, Jiří
- © Zhouf, Jaroslav

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

Téměř 100 let *Rozhledů* matematicko-fyzikálních

JAROSLAV ZHOUF

Abstract. One of the oldest journals in the Czechoslovakia and in the Czech Republic is *Rozhledy matematicko-fyzikální*. This work looks at the history of this magazine from its inception to its present time.

Key words. *Rozhledy matematicko-přírodovědecké*, *Rozhledy matematicko-fyzikální*, Naše soutěž.

1. Úvod

V roce 2020 slaví časopis *Rozhledy matematicko-fyzikální*, krátce *Rozhledy*, z jednoho úhlu pohledu 95 let a z druhého úhlu pohledu 100 let své existence, což je dobrá příležitost jednak k prezentaci časopisu, jednak k historickému pohledu na tento časopis.

Číslo 95 je odvozeno od počtu doposud vydaných ročníků *Rozhledů*. Číslo 100 je naopak odvozeno od uběhlých let mezi vydáním prvního ročníku *Rozhledů*, což bylo v roce 1921, přesněji ve školním roce 1921–1922, a letošního letopočtu 2020. Tato disproporce bude objasněna v následujících kapitolách.

Stejně tak nemusí někomu sedět název časopisu. Skutečně, počáteční název byl *Rozhledy matematicko-přírodovědné* a pak dlouhodobě od školního roku 1921–1922 *Rozhledy matematicko-přírodovědecké*, který se nakonec změnil na *Rozhledy matematicko-fyzikální*.

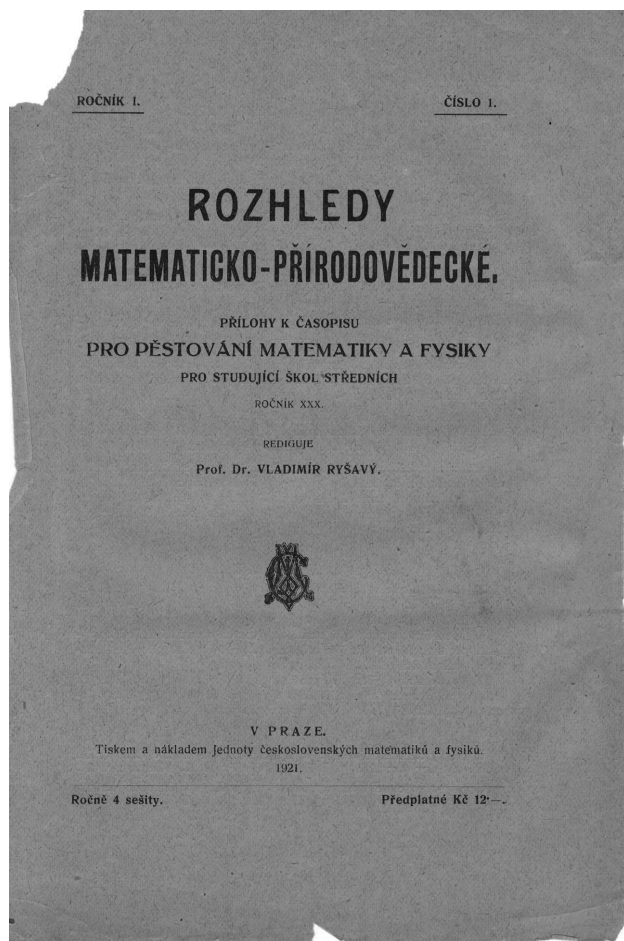
Všechny zde uvedené informace o časopisu jsou čerpány pouze z jednotlivých jeho čísel a ročníků, žádné jiné zdroje použity nebyly [1, 2, 3, 4]. Je to možná zvláštní přístup J. Zhoufa, ale zase naopak takovýto pohled je originální, neovlivněný žádným jiným pohledem a žádnými jinými informacemi (viz též [5, 6]).

Tato prezentace má hlavně statistický charakter. Jsou zde sledovány aspekty, jako jsou počet ročníků, počet čísel v ročníku, struktura jednotlivých čísel, počet stránek, vzhled obálky, jednotlivé oddíly časopisu, cena časopisu, počet odběratelů.

V prezentaci se odráží i citový pohled J. Zhoufa na časopis, takže je velká pozornost věnována časopisecké soutěži *Naše soutěž*, což byla předchůdkyně matematické olympiády, ve které se J. Zhouf dlouhodobě angažoval. Z tohoto hlediska jsou zajímavá jména řešitelů soutěže, neboť jde většinou o jména v budoucnosti známých oborových osobností.

Také jsou zde zmiňována mnohá jména tvůrců článků, kteří nějakým způsobem ovlivnili budoucí orientaci J. Zhoufa, nebo dokonce byli jeho spolupracovníky, nebo alespoň známými.

A podobně jsou zmíněny některé články, které J. Zhoufa zaujaly. Mezi nimi jsou i zajímavé politické reakce redakčních rad časopisu, což je na jednu stranu podivuhodné, neboť *Rozhledy* jsou apolitický časopis, na druhou stranu asi pochopitelné, pokud si *Rozhledy* měly zachovat své pokračování.

Obr. 1

2. Úplný počátek existence Rozhledů

Začneme téměř u zrodu Jednoty českých matematiků a fyziků. V roce 1872 tato instituce začala vydávat *Časopis pro pěstování matematiky a fyziky*. V roce

1893 se pak tento časopis rozšířil o přílohu s názvem *Rozhledy matematicko-přírodovědné*. Ve školním roce 1921–1922 se příloha *Rozhledy* oddělila od Časopisu pro pěstování matematiky a fyziky, takže od této doby byly vydávány dva samostatné časopisy, přičemž jedním z nich byly *Rozhledy matematicko-přírodovědecké*.

Naše prezentace se zabývá až životem samostatných Rozhledů, takže začínáme ve školním roce 1921–1922.

ROZHLEDY MATEMATICKO-PŘÍRODOVĚDECKÉ

Přílohy k časopisu

PRO PĚSTOVÁNÍ MATEMATIKY A FYSIKY

PRO STUDUJÍCÍ ŠKOL STŘEDNÍCH

ROČNÍK XXX

REDIGUJE

Prof. Dr. VLADIMÍR RYŠAVÝ

ROČNÍK I.

V PRAZE

Tiskem a nákladem Jednoty československých matematiků a fysiků.

1922

Obr. 2

Následné členění do jednotlivých kapitol, tzv. období, odpovídá složení redakčních rad, což asi nejlépe dovolí vnímat změny, ke kterým v průběhu vydávání časopisu docházelo.

3. Období I – ročníky 1–9

Ze všech ročníků časopisu je asi nejtažuplnější jeho začátek, tj. ročník 1, a dokonce první číslo tohoto ročníku. Věnujme se tedy podrobně prvnímu číslu ročníku 1.

Přední stranu obálky můžeme vidět na obr. 1 a titulní stránku vnitřní části časopisu na obr. 2. Formát časopisu byl téměř A5, tj. o 2 cm delší a o 1 cm širší.

Ročník 1 byl vydán ve čtyřech číslech v celkovém počtu 172 stran, z toho čísla 1 a 2 měla 40 stran, číslo 3 mělo 32 stran a číslo 4 mělo 60 stran. Předplatné pro celý ročník činilo 12 Kčs.

Obsah. – Sommaire.

	Strana
Dr. Ferd. Pietsch: Příspěvek k nauce o magnetismu na střední škole (Contribution au cours de magnétisme à l'école secondaire)	1
Frant. Baňovský: O turbíně Francisové (Sur la turbine de Francis)	15
Dr. Arnošt Díttrich: Rozdělení dne. (La division du jour)	24
Václav Hübner: Rozmanitost z-geometrie (Miscellanées geometriques)	27
Prehled (Revue)	30
Směs (Pêle-mêle)	31
B. Mašek: Úkazy na obloze v listopadu i prosinci 1921 a v lednu 1922 (Phénomènes célestes en novembre et en décembre 1921, puis en janvier 1922)	33
Úlohy (Problèmes à résoudre)	37

Příspěvky literární, úlohy a jich řešení, jakož i zprávy týkající se obsahu „Rozhledů“ vůbec přijímá redaktor prof. dr. Vladimír Rysávy, Král. Vinohrady, Chodská 4.

Přesahují-li příspěvky dva tiskové archy, jest třeba schválení výboru k jejich otištění. Recenze knih cizojazyčných buďte stručné. Thematika úloh se přijímají k otištění jen, jsou-li opatřena řešením.

Rukopis buďte psán po 1 straně a náležitě upraven k tisku, obrázec schopné reprodukce buďte ve dvojnásobném zvětšení, jinak se na náklad autorů zhotoví neb opraví. Rukopisy nepřijaté se nevracejí. Korrektury buďte vráceny co nejdříve. Za obsah článku odpovídá jeho autor.

Ze stanov J. C. M. a F.:

Z čl. 3: Skutečným členem jest, kdo výborem přijat odvádí do spolkové pokladny roční příspěvek, stanovený valnou schůzí (v Praze a v Brně 30—, ostatní 25— Kč).

Činnými členy mohou být studující vysokých a středních škol a kandidáti profesury, jsou-li přijati výborem a platí-li roční příspěvek stanovený valnou schůzí (20— Kč).

Z čl. 4: Každý člen má právo užívati všelikých výhod, kterých jednouti při spisích svým nákladem vydaných členům poskytuje; „Časopis“ (i „Rozhledy“) dostávají členové zdarma.

Příhlášky členské, objednávky a dopisy, jakož i reklamace všeho druhu buďtež zaslány kanceláři J. C. M. a F. v Praze II., Křemencova 16.

Dopisy týkající se knihovny buďtež jí zaslány přímo do fyzikálního ústavu university Karlovy v Praze II., u Karlova 5.

Obr. 3

V ročníku 1 bylo zastoupení článků zhruba takovéto: fyzika 63 %, matematika 21 %, deskriptivní geometrie 2 % a úlohy 14 %. Nebyl publikován ani jeden historický článek. Zhruba takovéto rozdělení trvalo ještě několik dalších let, později byla procentuální skladba jiná a začaly se objevovat i historické články, kterých nakonec vycházelo poměrně hodně.

Zadané úlohy byly určeny ke korespondenčnímu řešení. V celém ročníku jich bylo zadáno 29. Šlo o úlohy z matematiky, fyziky a deskriptivní geometrie. V ročníku 1 se našlo 49 řešitelů; mezi řešiteli byli mj. Vladimír Knichal a František Ladislav Rieger. Tato korespondenční soutěž byla předchůdkyní matematické a fyzikální olympiády.

Obsah prvního čísla ročníku 1 je na obr. 3. Zajímavé je, že vedle českého názvu článků byl uveden i francouzský překlad. Samotné články pak ale měly jen český název.

Podívejme se na další ročníky Období I. Jelikož jejich formát i obsah byly velice podobné ročníku 1, budeme prezentovat vyšší ročníky velice stručně. Je zde vidět ještě určitá nevyváženost v počtu stran jednotlivých ročníků. Články nebyly uvozeny žádným abstraktem, na konci článků se literatura objevila jen velice sporadicky. Články byly náročnější než ve druhé polovině existence časopisu, mnohdy se blížily současné vysokoškolské úrovni.

Ročník 2 vyšel v letech 1922–1923, skládal se ze 4 čísel a měl 204 stran. Počet úloh vzrostl oproti ročníku 1 na 35, což se udrželo po celé Období I. Vzpomeňme opět jména známých řešitelů: Karel Hruša, František Vyčichlo, Eduard Graubner.

Ročník 3 vyšel v letech 1923–1924, skládal se ze 4 čísel a měl 200 stran a řešiteli byli např. Stanislav Horák, František Hradecký, Rostislav Košťál, Ota Setzer, František Zelinka.

Ročník 4 vyšel v letech 1924–1925, skládal se ze 4 čísel a měl 204 stran.

Ročník 5 vyšel v letech 1925–1926, skládal se ze 4 čísel a měl 190 stran.

Ročník 6 vyšel v letech 1926–1927, skládal se ze 4 čísel a měl 180 stran. Předplatné časopisu se zvětšilo z 12 Kčs na 16 Kčs.

Ročník 7 vyšel v letech 1927–1928, skládal se ze 4 čísel a měl 164 stran. Předplatné časopisu se opět zvětšilo, a to na 20 Kčs.

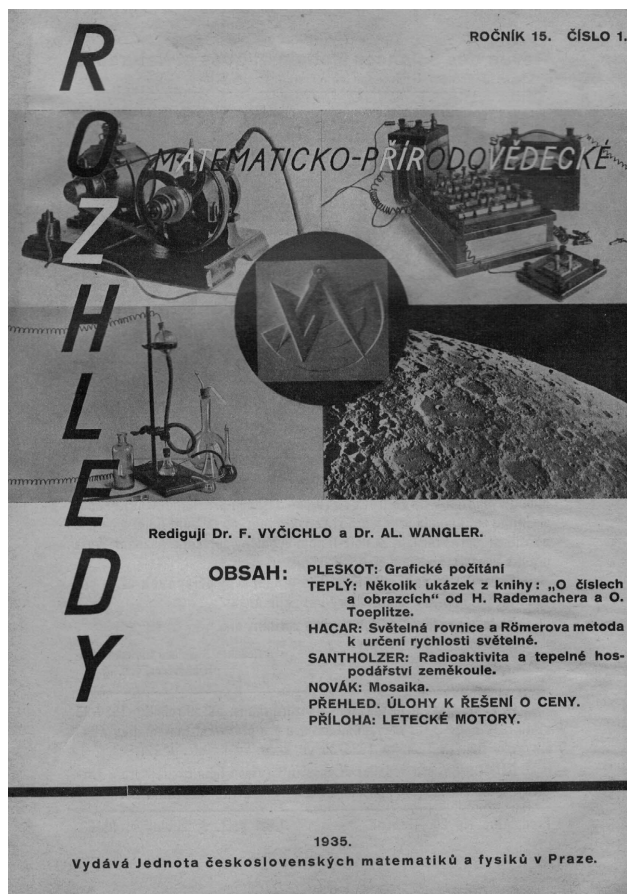
Ročník 8 vyšel v letech 1928–1929, skládal se ze 4 čísel a měl 176 stran.

Ročník 9 vyšel v letech 1929–1930, skládal se ze 4 čísel a měl 180 stran. V tomto ročníku se formát časopisu upravil na přesný rozměr A5.

Jako zajímavost uvedme, jak byli hmotně motivováni čtenáři Rozhledů k řešení úloh časopisecké soutěže:

Studujícím středních škol, kteří jsou odběrateli Rozhledů, budou uděleny ceny za správná řešení, a to knihy vydané nákladem Jednoty. Kromě toho z fondu

Jaromíra Mareše obdrží dvě ceny (knihy v ceně 50 Kčs) nejlepší z čes. rep. v Praze III. a v Čes. Budějovicích, příp. z čes. g. v Čes. Budějovicích nebo z jiných ústavů. Třetí cenu (20 Kčs) dostane nejlepší počtář z české školy obecné v Čes. Budějovicích v Dlouhé ulici.

Obr. 4

4. Období II – ročníky 10–11

Redakční rada byla redigována prof. dr. Janem Schusterem, další členové ale v časopise nebyli uvedeni. Vznikla nová obálka časopisu. Je znázorněna na obr. 4 (zde je zobrazena obálka ročníku 15, která ale byla stejná jako obálka v Období II). Jinak k žádným zásadním změnám oproti Období I nedošlo.

Ročník 10 vyšel v letech 1930–1931, skládal se ze 4 čísel a měl 172 stran.

Ročník 11 vyšel v letech 1931–1932, skládal se ze 4 čísel a měl 156 stran.

5. Období III – ročníky 12–16

Redakční radu redigovali Dr. František Vyčichlo a Dr. Alois Wangler, další členové redakční rady uvedeni nebyli. Obálka časopisu byla stejná jako v Období II (obr. 4). V tomto období se jednotlivé ročníky vzájemně výrazně lišily, proto se o nich zmíníme podrobněji.

Ročník 12 vyšel v letech 1932–1933, skládal se ze 4 čísel a měl 140 stran. Jeho stránky byly číslovány R 1, R 2, ...

Ročník 13 vyšel v letech 1933–1934, skládal se ze 4 čísel a byl svojí strukturou pestrý. Číslo 1 mělo podobu jako předchozí ročníky, skládalo se z 28 stran.

Od čísla 2, které vyšlo na začátku kalendářního roku 1934, byly Rozhledy součástí sešitku Časopis pro pěstování matematiky a fyziky. Bylo rozděleno na *Část středoškolskou*, jejíž stránky byly číslovány R 29, R 30, ..., R 140, a na *Část didakticko-metodickou*, jejíž stránky byly číslovány D 1, D 2, ..., D 80. Počty soutěžních úloh se změnilly na 25 z matematiky, 10 z fyziky a 5 z deskriptivní geometrie. Nově se objevil historický článek *Z historie neeukleidovské geometrie*, který byl ale provázen odborným výkladem.

V ročníku 13 také stálo: *Vytisklo Sdružené tiskárenské a nakladatelské podniky Prometheus, spol. s.r.o., Praha VIII, Rokoska 94. Redakce a administrace v Praze II, Žitná 25.*

Ročník 14 vyšel v letech 1934–1935, vyšla 4 čísla, 140 stran, všechny byly označené R. Byl též jako předchozí ročník součástí Časopisu pro pěstování matematiky a fyziky.

Ročník 15 vyšel v letech 1935–1936 a měl 144 stran, zpět bez označení R a D. Tento ročník je významný tím, že byl prvním, kdy nevyšla 4 čísla, ale bylo vydáno 5 čísel. A časopis už zase nebyl součástí Časopisu pro pěstování matematiky a fyziky.

V tomto ročníku byla nově zavedena rubrika *Několik řádek pro zábavu*. A právě hned v tomto ročníku byl uveden tento problém:

Je rovnice $x^n + y^n = z^n$, kde n je obecné prvočíslo > 2 , řešitelná celými kladnými čísly od nuly různými?

A následovalo:

Tato otázka byla již mnohokrát řešena – pro obecné a prvočíselné – avšak dosud stále chybně. Vizte jedno takové řešení:

A řešení bylo uvedeno.

Ročník 16 vyšel v letech 1936–1937, skládal se z 5 čísel, měl 156 stran. Byla zavedena další rubrika, a to *Naše dílna*, v níž se objevovaly návody, jak si co vyrobit. Zde to byla např. *Osvětlovací lampa k mikroskopu*. A poprvé zde vyšlo něco jako historické články od Vladimíra Nováka, *Mosaika* a *Vzpomínky a paměti*, kde hodnotil svůj pracovní život.

6. Období IV – ročník 17

Redakční radu opět redigovali Dr. František Vyčichlo a Dr. Alois Wangler, další členové redakční rady uvedeni nebyli. Obálka časopisu byla také stejná jako v Období II (obr. 4). V podstatě bylo zachováno vše z předchozího období.

Ročník 17 vyšel v letech 1937–1938, skládal se z 5 čísel a měl 156 stran. Poprvé vyšel klasický historický článek *George Ellery Hale*.

7. Období V – ročníky 18–20

V tomto období redigovali časopis Josef Veselka a Dr. Alois Wangler, další členové redakční rady uvedeni nebyli. Obálka časopisu byla také stejná jako v Období II (obr. 4). A bylo také zachováno vše z předchozího období.

Ročník 18 vyšel v letech 1938–1939, vyšlo 5 čísel, které celkem obsahovaly 156 stran. Šlo o rok 1939, první rok okupace, na formě ani obsahu časopisu se to ale neodrazilo.

Ročník 19 vyšel v letech 1939–1940, vyšlo 5 čísel, obsahovaly 156 stran. Šlo o rok 1940, ale objevila se jen jedna změna – obsah už nebyl s francouzským překladem, byl jen český.

Ročník 20 vyšel v letech 1940–1941, vyšlo 5 čísel, obsahovaly 156 stran. Šlo o rok 1941, žádná změna se ale neobjevila.

8. Období VI – ročníky 21–25

Vedoucími redaktory byli Dr. Zdeněk Pírko, Dr. František Vyčichlo, Dr. Alois Wangler a od ročníku 22 též Dr. Alois Urban; další členové redakční nebyli uvedeni. Všechno bylo zachováno z předchozích ročníků, jen rubrika *Naše dílna* získala nový název *Dílna našich čtenářů*. Ani nyní nebyla patrná žádná reakce na válečné období.

Ročník 21 vyšel ve školním roce 1941–1942, vyšlo 5 čísel, což činilo 156 stran.

Ročník 22 vyšel v období 1942–1943, vyšlo 5 čísel, činilo to 156 stran. Mezi řešiteli časopisecké soutěže byl Zbyněk Nádeník.

Ročník 23 vyšel v letech 1943–1944, vyšlo 5 čísel, což činilo 156 stran. Mezi řešiteli časopisecké soutěže byl Jaroslav Kurzweil.

Ročník 24 vyšel v letech 1944–1945, vyšlo 5 čísel (z toho dvojčíslo 4-5), opět 156 stran. Mezi řešiteli soutěže byl Miroslav Fiedler.

V dvojčísle 4-5 ročníku 24 byl jako první reakce na válečné období uveden *Projev výboru JČMF k osvobození republiky od nacismu*:

Výbor Jednoty československých matematiků a fyziků, scházejí se dnes, kdy se úspěšně končí dlouholetý boj za osvobození našeho národa a za lepší

budoucnost všech mírumilovných národů, usnáší se jednomyslně na tomto projevu:

Vzdáváme hold prezidentu Republiky Dr. Eduardu Benešovi a naší vládě v Košicích a vyjadřujeme díky a vděčnost nejen všem Čechům a Slovákům, kteří doma i za hranicemi pracovali na našem osvobození a kladení základů lepšího zítřka, ale i všem přátelům našeho národa, kteří náš boj podporovali. S pohnutím a vděčností vzpomínáme pak těch, kteří v tomto boji padli a jimž nebylo dopřáno zúčastniti se další budovatelské činnosti v osvobozeném státě. Náš vřelý dík náleží též naší armádě a vítězným armádám spojenců, především pak chrabré Rudé armádě.

Hlásíme se radostně ke spolupráci na znovuvybudování našeho národního života ve smyslu politického a kulturního programu naší vlády a jsme přesvědčeni, že v rámci úkolů, které nás sdružují, budeme moci účinně přispěti k jeho provádění. K této spolupráci v novém duchu a hlavně v duchu přátelství k bratrskému národu ruskému a ostatním národům slovanským vyzýváme též všechny své členy a přátele.

Tento projev, na němž se jednomyslně usnesl výbor Jednoty ve schůzi konané dne 30. dubna 1945, byl dán dne 10. května 1945 na vědomí panu předsedovi vlády a panu ministru školství a osvěty. Úřad předsednictva vlády naň odpověděl dne 4. června 1945 takto:

Jménem vlády a svým vlastním děkuji Vám za Váš projev ze dne 10. května 1945 a zejména ujištění, že se hlásíte ke spolupráci na vybudování našeho národního života ve smyslu politického a kulturního programu vlády. Přeji Vám k tomu v zájmu osvobozené vlasti plného úspěchu. Předseda vlády Fierlinger v.r.

Ročník 25 vyšel v období 1945–1946, vyšlo 5 čísel, což bylo 156 stran. Žádná změna v počátku poválečného období nebyla provedena.

9. Období VII – ročníky 26–30

V tomto období redigovali časopis Dr. Emil Kašpar, Dr. Zdeněk Pírko a Dr. Alois Urban, v ročníku 30 už jen bez Emila Kašpara. Téměř vše bylo zachováno z předchozí redakční rady.

Ročník 26 vyšel ve školním roce 1946–1947, vyšlo 5 čísel, bylo vytištěno 156 stran, předplatné se zvýšilo na 60 Kčs. Místo rubriky *Dílna našich čtenářů* vznikla rubrika *Malý kurs fyziky v pokusech a úlohách* pod redakcí Emila Kašpara.

Ročník 27 vyšel v období 1947–1948, vyšlo 5 čísel, 156 stran. Byla zavedena nová rubrika *Koutek pro mladé fyziky a počítaře*. Je zajímavé, že ve stejném roce byli řešiteli čtenářské soutěže Jaroslav Fuka a Josef Havelka. Šlo o rok 1948 (nástup socialismu), ale žádná reakce v časopise se neobjevila.

Ročník 28 vyšel v letech 1948–1949, vyšlo 5 čísel, 140 stran. Vznikla nová obálka časopisu (obr. 5). Dalším řešitelem úloh byl Václav Šůla. Na 2. straně obálky v čísle 1 je informace o členských příspěvcích v Jednotě:

Členské příspěvky na rok 1949 (včetně předplatného na spolkový časopis): skuteční členové 100 Kčs, ústavy a korporace 105 Kčs, zahraniční 120 Kčs; činní členové, jimiž mohou být pouze studující tuzemských škol, 80 Kčs. Zakládající členové platí 500 Kčs, korporace 1000 Kčs. Nově přistupující členové nabývají členských práv ihned po zaplacení členského příspěvku na rok 1949. Člen má za členský příspěvek nárok na 5 čísel Rozhledů a na slevu na publikacích vydávaných nákladem Jednoty.

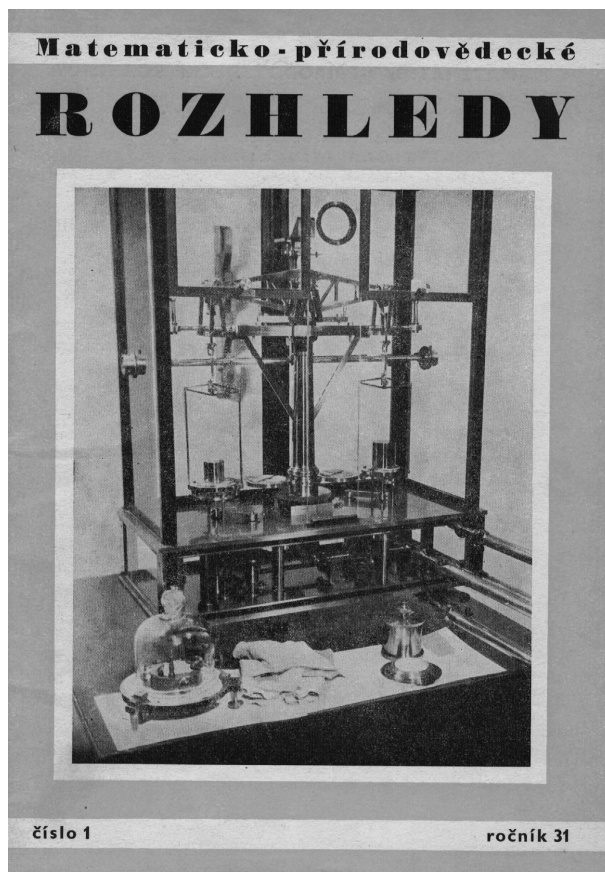
Obr. 5

Ročník 29 vyšel v období 1949–1950, vyšlo 5 čísel, 156 stran. Řešitelem úloh byl též Vlastimil Dlab.

Ročník 30 vyšel ve školním roce 1950–1951, vyšlo 5 čísel, celkem to bylo 156 stran. Časopis redigovali Dr. Zdeněk Pírko a Dr. Alois Urban. Vše bylo zachováno z předchozího období. V tomto školním roce na jaře se konal 1. ročník MO (FO začala ve školním roce 1959–1960).

10. Období VIII – ročníky 31–34

Vedoucím redaktorem v tomto období byl RNDr. Milan Drátovský. Složení tzv. redakčního kruhu se během období měnilo, viz popis jednotlivých ročníků. Rozhledy už vyšly jako samostatný časopis, nikoli jako příloha Časopisu pro pěstování matematiky a fyziky. Nově měl časopis 6 čísel, prvně vyšel podle kalendářního roku. Každé číslo mělo poprvé jinou obálku (obr. 6). Cena jednoho čísla byla 12 Kčs. Tiskárnou časopisu se stal Prometheus, tř. Rudé armády 171, Praha VIII.

Obr. 6

Byla zrušena rubrika se soutěžními úlohami a jejich řešeními, protože již začala běžet matematická olympiáda. Naopak nově byla zavedena rubrika *Recenze*, tj. recenze knih. Rozdělení článků z matematiky, fyziky, (nově) chemie a historie bylo téměř rovnoměrné.

Ročník 31 vyšel v roce 1952, vyšlo 6 čísel, 194 stran. Redakční kruh tvořili Zora Knichalová (tajemnice), Jiří Černý, Zbyněk Dlouhý, Miroslav Špaček.

Redakce časopisu sídlila v ulici Žitná 25, Praha II. V čísle 1 (1952) byla následující částečně ideologická předmluva:

Soudruzi,

dostáváte do rukou 1. číslo nového ročníku Rozhledů. Náš časopis, jenž doposud sloužil poměrně úzkému okruhu čtenářů, mění podstatně svoje zaměření. Má ode dneška pomáhat co nejširším lidovým vrstvám, má pomáhat pracujícím v továrnách i na polích, všem bojovníkům za šťastný socialistický zítřek naší vlasti. Chceme vás seznamovat s výsledky a cílem přírodovědeckého bádání a učit vás rozumět vědě a chápat její význam pro výstavbu socialismu a její úzkou souvislost s vaším každodenním zaměstnáním. Chceme vás přesvědčit, že studium matematiky, fyziky a chemie (vědních oborů, kterými se v našem časopisu budeme zabývat) vám otevře docela nový pohled do vaší práce a ukáže vám na příkladech sovětských a našich novátorů nové možnosti jejího zlepšení. Ale nejen to. Poznáním přírodních věd se naučíte správně nazírat na dějiny. Ukážeme vám, jak velký význam mají přírodní vědy pro vývoj lidské společnosti a jak jasným světlem vědecky zjištěných fakt rozlišují pravdu od lži, vědu od pověry. Úkol, který jsme si vytkli, není snadný. Redakci našeho nového časopisu tvoříme většinou my, mladí přírodovědci. Máme chuť do práce, ale víme, že bez spolupráce s vámi nemůžeme vytvořit dobrý časopis. Proto vás prosíme: pomáhejte nám! Pište nám, co se vám na časopise líbí a co nelíbí, co vás zajímá, kterým článkům jste nerozuměli, co chcete podrobněji vysvětlit atd. Posílejte nám sami příspěvky, které bychom mohli uveřejnit. Jedině takovou spoluprací vytvoříme časopis, jenž bude plnit úkoly, které jsme si vytyčili. Jedině tak odstraníme neblahé následky dřívějšího způsobu vyučování, které vychovávalo na jedné straně (v měšťanských školách) budoucí dělníky v rutinéry neschopné samostatného tvořivého myšlení a na druhé straně (v gymnasiích) intelektuály ohrnující nos nad lidmi bez maturity. Jedině takovou spoluprací docílíme spojení vědy s technikou, theorie s praxí.

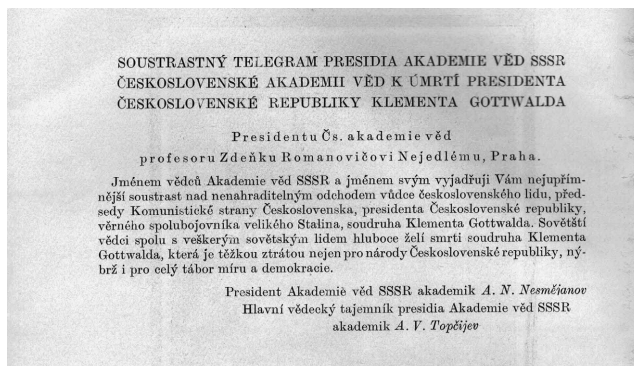
Pokračujme ještě v informacích o ročníku 31. V čísle 1 se objevil podobně ideový článek *Ideová konference vědeckých pracovníků čs. vysokých škol 27. II. – 1. III. v Brně*. V čísle 2 byl článek *Udělení Stalinových cen za vynikající práce v oboru vědy a vynálezů za rok 1951*, kde šlo o informaci o udělování cen sovětským vědcům. Na čísle 4 pracoval nový redakční kruh: Jaroslav Hájek (tajemník), Jiří Černý (chemie), Zbyněk Dlouhý (matematika), Zdeněk Málek (fyzika).

Ročník 32 vyšel v roce 1953, měl 6 čísel, 194 stran. Název časopisu se změnil na *Matematicko-přírodovědecké rozhledy, populárně vědecký časopis pro matematiku, fyziku a chemii* (obr. 7). Nově vyšel ve formátu B5 (ale výška o 2 cm menší).

Redakční kruh tvořili Jaroslav Hájek (tajemník), Jiří Černý (chemie), Zbyněk Dlouhý (matematika), Jan Urbanec (fyzika), Milan Hašek. Nově vyšly *Rozhledy* pod hlavičkou ČSAV. Nové sídlo redakce bylo v místě Vodičkova 40, Praha II. Cena za číslo do čísla 3 byla 12 Kčs, po měnové reformě od čísla 4 byla 2,40 Kčs.

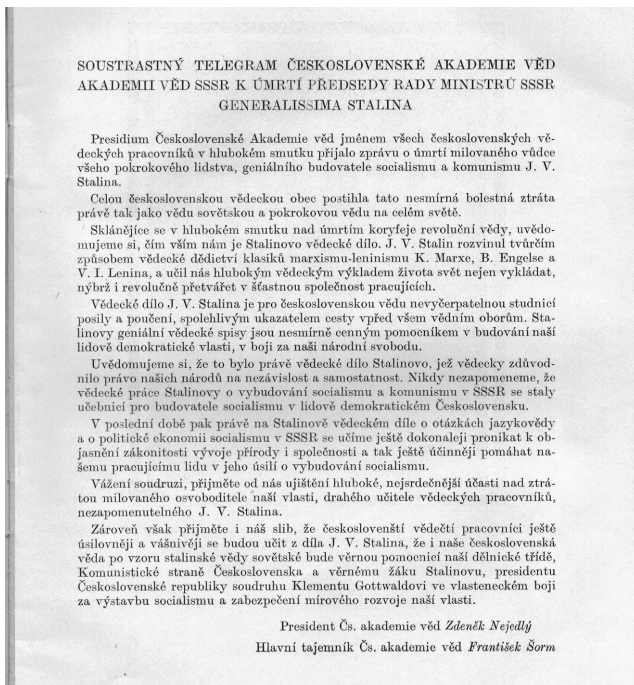

Obr. 7

Obr. 8

V předmluvě čísla 1 vyšly tři články k úmrtí v roce 1953: *Soustrastný telegram ČSAV Akademii věd SSSR k úmrtí předsedy Rady ministrů SSSR generalissima Stalina* od presidenta ČSAV Zdeňka Nejedlého, *Soustrastný telegram Presidia Akademie věd SSSR zaslaný ČSAV k úmrtí presidenta Československé republiky Klementa Gottwalda* od presidenta AV SSSR Aleksandra N. Nesmějanova a *Provolání ČSAV čs. pracovníkům vědy s obsahem truchlení a oslav Gottwalda* (obr. 8) a Stalina (obr. 9). V čísle 1 vyšel také článek *Zač vděčí přírodní a technické vědy J. V. Stalinovi*.

Obr. 9

V čísle 4 vyšly nově články z astronomie a změnil se redakční kruh na: Jaroslav Hájek (tajemník), Jiří Černý (chemie), Zbyněk Dlouhý (matematika), Miroslav Plavec (astronomie), Jan Urbanec (fysika), Milan Hašek.

Ročník 33 vyšel v roce 1954, měl 6 čísel, 194 stran. Název časopisu se opět změnil na *Matematicko-přírodovědecké rozhledy, populárně vědecký časopis*. Redakční kruh byl: Jaroslav Hájek (tajemník), Jiří Černý (chemie), Zbyněk Dlouhý (matematika), Jan Urbanec (fysika), Miroslav Plavec (astronomie).

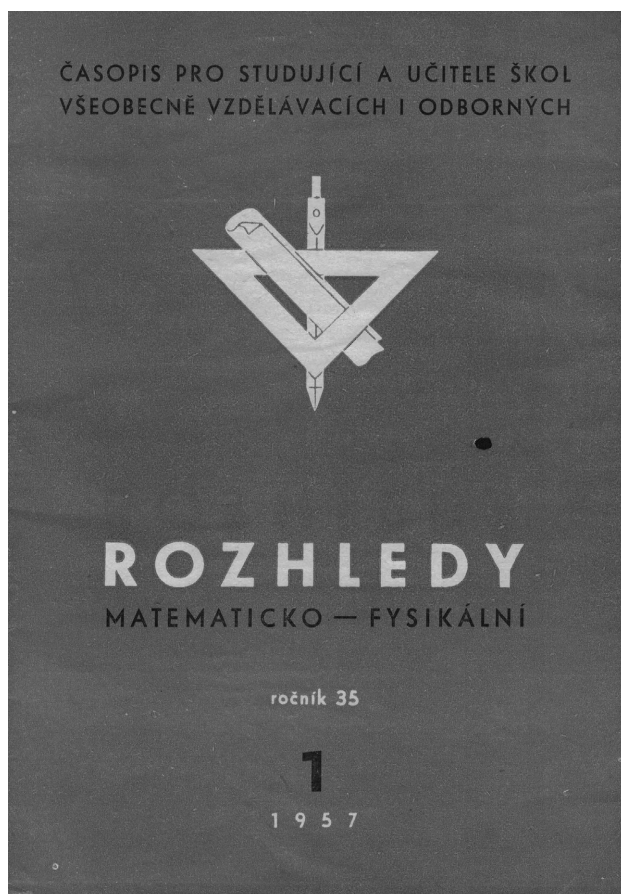
Ročník 34 vyšel v roce 1955, měl 6 čísel, 282 stran. Redakční kruh byl: Jaroslav Hájek (tajemník), Jiří Černý (chemie), Zbyněk Dlouhý (matematika), Karel Pátek (fysika). V čísle 4 byl opět obměněn redakční kruh: Jaroslav Hájek (tajemník), Jiří Černý (chemie), Zbyněk Dlouhý (matematika), Ladislav Sehnal (astronomie), Jan Urbanec (fysika).

Každé číslo bylo rozděleno na oblasti: *Články, Na pomoc fyzikálním kroužkům, Pokusy, které se vám podaří, Okénko do vesmíru, Příklady a zajímavosti z matematiky, Co vás zajímá*. Upadl podíl chemie – jen 3 články.

Číslo 3 mělo předmluvu *10 let svobodného rozvoje československé vědy*, kde šlo o rekapitulaci vědy 10 let po osvobození od fašistické nadvlády.

11. Období IX – ročníky 35–66

Ročník 35 vyšel v roce 1957, v roce 1956 žádné číslo nevyšlo; zde je tedy první časový posun. Nově bylo vydáno 10 čísel, což dělalo 488 stran. Časopis také dostal nový název *Rozhledy matematicko-fyzikální, časopis pro studující a učitele škol všeobecně vzdělávacích i odborných*. A měl samozřejmě i novou obálku (obr. 10). Sídlo redakce bylo v Praze 6, Zikova 4. Vydávání časopisu převzalo SPN. Formát byl zpětně A5, předplatné 20 Kčs, jedno číslo stálo 2 Kčs.

Obr. 10

Vedoucím redaktorem byl Dr. Miroslav Menšík, výkonným redaktorem doc. Ota Setzer. Redakční rada měla složení: Pavel Bartoš, Jaroslav Bejsta, Petr Benda, Michal Boček, Josef Dibelka, Karel Havlíček, Stanislav Horák, Zdeněk Horák, Josef Korous, Emil Kraemer, Václav Müller, Jiří Sedláček, Ladislav Sehnal, Václav Šindelář, Jaroslav Vachek, Ján Vanovič, František Vencálek.

Zpětně byly zavedeny úlohy k řešení – 26 úloh z M a F – a byly určeny jen žákům škol. Některá jména řešitelů byla: Pavel Aksamit, František Smékal, Bohdan Zelinka. Nově se začaly uvádět úlohy Matematické olympiády kategorií A-C (jiné kategorie nebyly) a jejich řešení – první takto uvedené úlohy jsou ze 7. ročníku MO.

V úvodu čísla 1 bylo uvedeno jakési poselství ministra školství a kultury Dr. Františka Kahudy k novému, zřejmě politicky ovlivňovanému období časopisu. Následovalo prohlášení redakce; zajímavé na něm je pouze to, že se v něm střídají odstavce psané česky a slovensky.

Zajímavější je shrnutí na konci posledního čísla 10:

Končíme 35. ročník Rozhledů matematicko-fyzikálních, které jsme znovu po roční přestávce začali vydávat. S vypětím sil se nám podařilo překonat počáteční nesnáze, i když jsme těžce získávali autory. Již v červnu se však zvýšil počet předplatitelů na více než pět tisíc proti 826 v lednu. Redakce i redakční rada se snaží, aby zlepšovala obsah.

V čísle 2 byl publikován článek *Co jest JČMF?*, kde se objevila opět mírná oslava sovětské vědy. Jinak tam bylo uvedeno, že v té době řídil Jednotu ministr školství a kultury František Kahuda, místopředsedové byli Vladimír Kořínek a Dionýs Ilkovič, na Slovensku předseda Juraj Hronec. Při citování jmen nebylo uváděno slovo *soudruh* (jen výjimečně s.).

Číslo 9 obsahovalo článek *... ukazoval cestu, obohatil život, zůstavil dílo* od Vítězslava Vaculíka, což byla oslava Antonína Zápotockého v souvislosti s jeho úmrtím (13. 11. 1957). Následoval článek *1917–1957* J. Kourou:

Letos 7. listopadu oslaví pokrokoví lidé celého světa čtyřicáté výročí Velké říjnové socialistické revoluce. 7. listopad 1917 je nejen začátkem nové éry v dějinách národů SSSR, ale zahajuje novou epochu lidstva. ... Pro nás bude vždy platit Gottwaldovo heslo: „Se Sovětským svazem na věčné časy a nikdy jinak.“ Ve spolupráci s národy Sovětského svazu budeme prací na výstavbě socialismu rozvíjet dílo, jemuž dal základ 7. listopad 1917.

Číslo 10 začínalo úvodem *Třetí dělnický president:*

Dne 17. listopadu 1957 zvolilo Národní shromáždění ČSR na doporučení Ústředního výboru Komunistické strany Československa a Národní fronty všemi hlasy do nejvyšší státní funkce s. Antonína Novotného. ...

Ročník 35 byl velice ideově bohatý, což je zajímavé ve srovnání s 2. světovou válkou.

Ročník 36 vyšel v roce 1958, měl 10 čísel, 476 stran. Redakční rada se malinko obměnila: číslo 1 – místo Pavla Bartoše nově Cyril Palaj, číslo 3 – chybí Zdeněk Horák, číslo 7 – nově Miloš Jelínek. Články se pomalu začaly měnit směrem ke školákům, nebyly to už pouze odborné články.

V čísle 5 byl otištěn článek *Mírová výzva JČSMF* s textem:

Učitelé, vědečtí a techničtí pracovníci, sdružení v JČSMF obracejí se ke všem lidem dobré vůle a zvláště k učitelům, vědeckým a technickým pracovníkům všech zemí s výzvou, aby aktivně pracovali i bojovali za udržení světového míru. Pokroky, které v posledních desetiletích učinila věda a technika, daly do rukou člověka obrovské, dříve netušené síly. Snad nikdo si nedovede představit v plném rozsahu zkázu, kterou by tyto přírodní síly přinesly lidstvu, kdyby byla rozpoutána nová světová válka. Připojujeme se ke všem organizacím i jednotlivcům, kteří na celém světě upozorňují na osudnou křížovatku, na níž lidstvo stojí, a bojují o zachování míru. ... Tím, že Sovětský svaz zastavil pokus s atomovými zbraněmi, byla vytvořena situace, příznivá pro zastavení těchto pokusů na celém světě. Žádáme proto, aby byly tyto pokusy okamžitě zastaveny a aby byl v nejkratší době dohodnut bezpodmínečný zákaz výroby a použití atomových zbraní.

Od čísla 6 , tj. od 20. září 1958, měl po jazykové reformě časopis poprvé název *Rozhledy matematicko-fyzikální*.

Od čísla 7 vznikla rozsáhlejší jazykově-matematická diskuze. Spisovatel A. C. Nor uveřejnil v Lidové demokracii článek *Matematika a jazyk*, který byl otištěn také v Rozhledech. Reakci na tento článek napsal Karel Havlíček v článku *Jazykovědci a matematika*. Další reakce přišla v čísle 8 od Karla Hausenblase z Ústavu pro jazyk český článkem *Matematika a jazykověda*.

V číslech 8 a 9 vyšel článek *Matematika a deskriptivní geometrie v zrcadle nových pravidel českého pravopisu* od Oldřicha Jeništy:

Nová pravidla českého pravopisu z roku 1957, která vešla 1. ledna 1958 v platnost v našem občanském životě, zavádějí se na školách teprve od počátku školního roku 1958/59, tj. od 1. září 1958. Redakce Rozhledů začala v 5. sešitě letošního ročníku uveřejňovat v abecedním sledu ta slova z oboru matematiky a fyziky, jejichž pravopis se proti dřívějšímu změnil, nebo v nichž se často chybí. ...

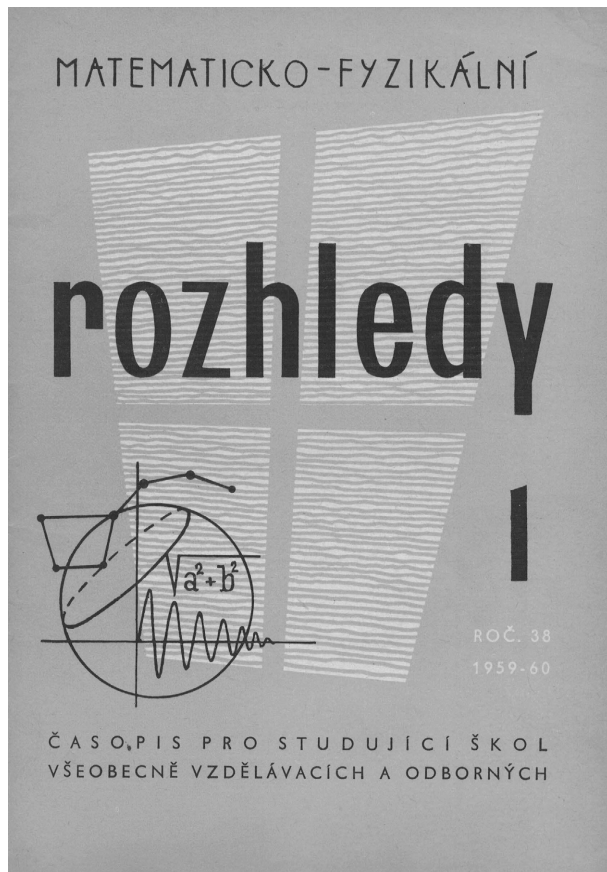
V čísle 10, tj. ve školním roce 1958–1959, byla vyhlášena pravidla a samotná soutěž *Fyzikální olympiáda pro školy Pražského kraje*. Fyzikální olympiáda v celé republice proběhla až ve školním roce 1959–1960.

Soutěžních úloh pro žákovské čtenáře bylo 27. Další jména řešitelů byla např.: František Kružík, Jiří Mída.

Ročník 37 vyšel v roce 1959, obsahoval jen 6 čísel, protože se od dalšího ročníku přešlo na vydávání ve školním roce, měl 284 stran. V redakční radě chyběl Jaroslav Vachek.

V čísle 6 se objevil článek *Za přestavbu našeho školství v duchu komunismu*, z něhož vyjímáme:

... Hlavním nedostatkem našeho dosavadního školského systému je, že nedokázal přes všechny kladné třídně politické změny náležitě překonat při výchově rozpor mezi fyzickou a duševní prací a že naše škola, zvláště jedenáctiletka, upadla do jednostranného intelektualismu. Ten se projevoval namnoze nezáměrem jejích absolventů o budovatelské úsilí našeho lidu, podceňováním a pohrdáním fyzickou prací. ...

Obr. 11

Ročník 38 vyšel opět postaru ve školním roce 1959–1960, skládal se z 10 čísel, 476 stran. Obálka vznikla nová (obr. 11) a zůstala stejná i v dalších letech, jen pokaždé měla jinou barvu. Od čísla 5 redakční radu doplnil Evžen Říman. Řešitelem časopisecké soutěže byl mj. Antonín Vrba.

Byla zahájena celostátní fyzikální olympiáda svým 1. ročníkem a kategoriemi A, B, C. Předsedou byl Bedřich Havelka z PřF UP Olomouc. V číslech 3, 4, 5 bylo zveřejněno zadání soutěžních úloh.

V roce 1959 se konal na popud rumunského výboru MO 1. ročník Mezinárodní matematické olympiády v Rumunsku ve městě Stalin, kterého se zúčastnily země Rumunsko, Maďarsko, Sovětský svaz, Československo, Bulharsko, Polsko, NDR (podle výsledného pořadí). V Rozhledech o tom byla uvedena informace v článku *Mezinárodní olympiáda v Rumunsku*.

Ročník 39 vyšel ve školním roce 1960–1961, měl 10 čísel, 476 stran. Proběhla malá změna v redakční radě – nově Jaroslav Chudý místo Karla Havlíčka. Redakce časopisu měla nové sídlo: Praha 2, Na bojišti 3.

V matematické olympiádě vznikla nová kategorie D, mezi jejímiž úlohami byla i tato:

JZD mělo v r. 1959 dodat 2 670 q obilí; plán splnilo na 115 %. Kolik obilí musí dodat v r. 1960, jestliže chce překročit o 15 % svou dodávku z minulého roku?

V čísle 8 se objevila výzva:

JČMF vypisuje k stému výročí svého založení Veřejnou literární soutěž, jejímž cílem je získat články, náměty a scénáře, které by mohly být v rámci propagační kampaně jubilejního roku 1962 uveřejněny v matematických, fyzikálních, technických, učitelských, mládežnických, vědeckopopulárních a jiných časopisech, v týdenících a denním tisku, nebo použity v rozhlase, televizi a filmu.

V čísle 9 byl článek *40 let KSČ* s textem:

... My pracovníci v matematice a fyzice se hrdě hlásíme k politice KSČ. ...

Ročník 40 vyšel v období 1961–1962, vyšlo 10 čísel, 476 stran. Adresa redakce se opět změnila na Praha 2, Trojanova 13.

Od čísla 2 byl otiskován *Slovensko-český slovníček matematických a fyzikálních termínů* od Zdeňka Tichého z SNTL. Od čísla 9 byl otiskován opačně *Česko-slovenský slovníček matematických a fyzikálních termínů*. V čísle 5 se objevil článek *Sto let JČMF*, jejíž vznik byl 28. března 1862. V čísle 9 byla informace *Jak vznikl náš časopis Rozhledy matematicko-fyzikální*.

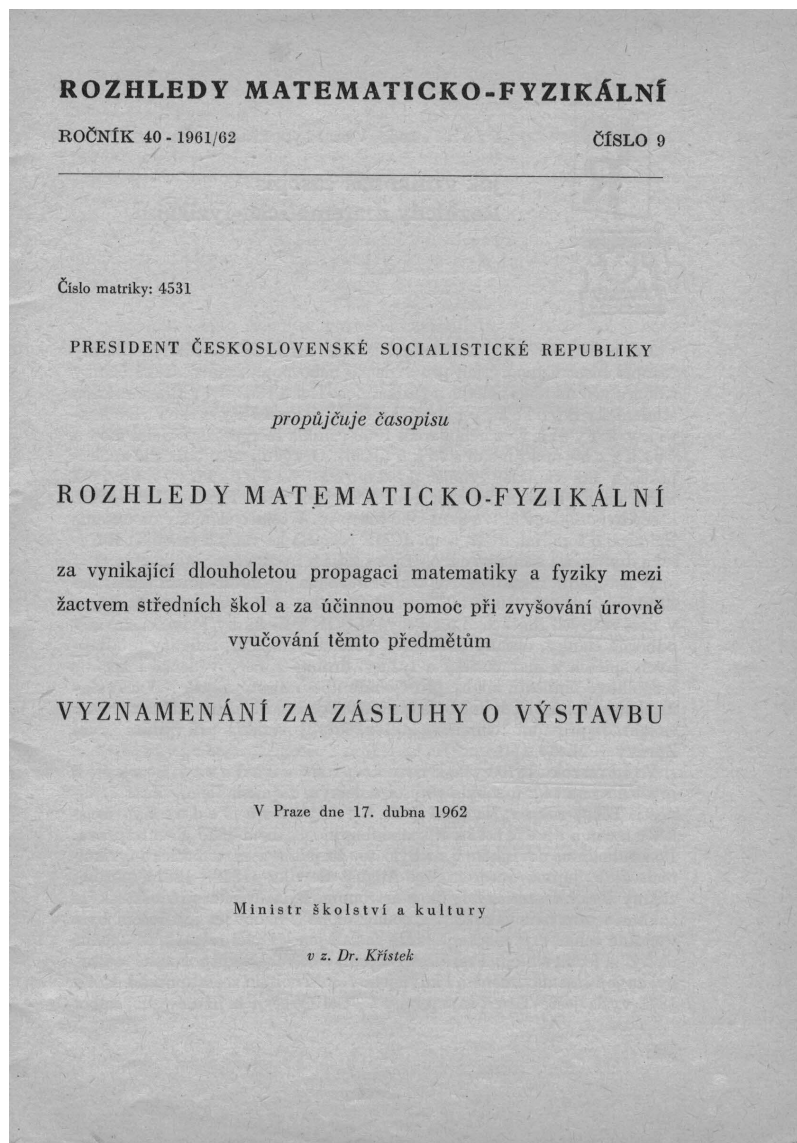
V čísle 9 bylo zveřejněno *Vyznamenání za zásluhy o výstavbu udělené prezidentem republiky* (obr. 12).

Ročník 41 vyšel v letech 1962–1963, vyšlo 10 čísel, 476 stran.

Zajímavý v tomto ročníku byl článek *Matematická olympiáda v Čs. televizi* ve znění:

Matematická olympiáda se objevila poprvé v naší televizi v dubnu 1962 při příležitosti druhého kola soutěže. V neděli 8. dubna 1962 se konalo druhé kolo MO pro tři kategorie A, B, C. V Praze se sešli řešitelé v budově Pedagogického

institutu a zde právě pořídili pracovníci čs. televize několik záběrů pro televizní noviny.

Obr. 12

V článku *Mezinárodní matematická olympiáda* se psalo:

MMO se konala na zámku Hluboká ve dnech 8. až 14. července 1962 za ŕčasti soutěžících studentŕ z Bulharska, Československa, Maďarska, NDR, Polska, Rumunska a SSSR. (Poznámka – 1. a 2. Rum., 3. Maď., 4. ČSR)

Vznikla rubrika *Čtenáři nám píší*, kde se mj. objevilo toto:

Vloni jsme se rozhodli celá třída odebrat RMF. Mnohým článkům jsme však nerozuměli. Pisatelé článků užívali slovních i myšlenkových obrátů nám obtížných a my jsme v časopisu nacházeli jen tu a tam zbytky, kterým jsme rozuměli. Proto letos odebrá jen třetina třídy váš časopis. Redakce na to odpověděla, že to koresponduje s vývojem obtížnosti časopisu.

Řešitelem časopisecké soutěže byl mj. Ivan Netuka.

Ročník 42 vyšel v letech 1963–1964, vyšlo 10 čísel, 476 stran.

Od čísla 4 začal vycházet několikastránkový *Rusko-český slovníček matematických výrazů*. Řešitelé časopisecké soutěže byli např. Jaroslav Dittrich, Petr Kúrka.

Ročník 43 vyšel v letech 1964–1965, vyšlo 10 čísel, 476 stran. V redakční radě byl nově Oldřich Lepil, od čísla 7 chyběl Miloš Jelínek a nově byl Josef Bartůnek.

Od čísla 6 se objevil opačně *Česko-ruský slovníček matematických výrazů*.

Začali se objevovat tvůrci článků, s nimiž J. Zhouf spolupracoval – Milan Koman, Milan Hejný, František Kuřina, Ivo Kraus, Jaroslav Šedivý, Stanislav Trávníček. Řešitelé časopisecké soutěže byli mj. Jindřich Bečvář, Jura Charvát, Pavel Leischner, Bohuš Sivák (bylo mu 13 let – byl též na MMO v Berlíně, byl tam pro novináře raritou).

Ročník 44 vyšel v době 1965–1966, vyšlo 10 čísel, 476 stran.

Vzpomeňme v čísle 4 publikovaný hezký článek *Číselné soustavy o záporném základu*. Od čísla 8 začal být otiskován *Rusko-český slovníček fyzikálních výrazů*.

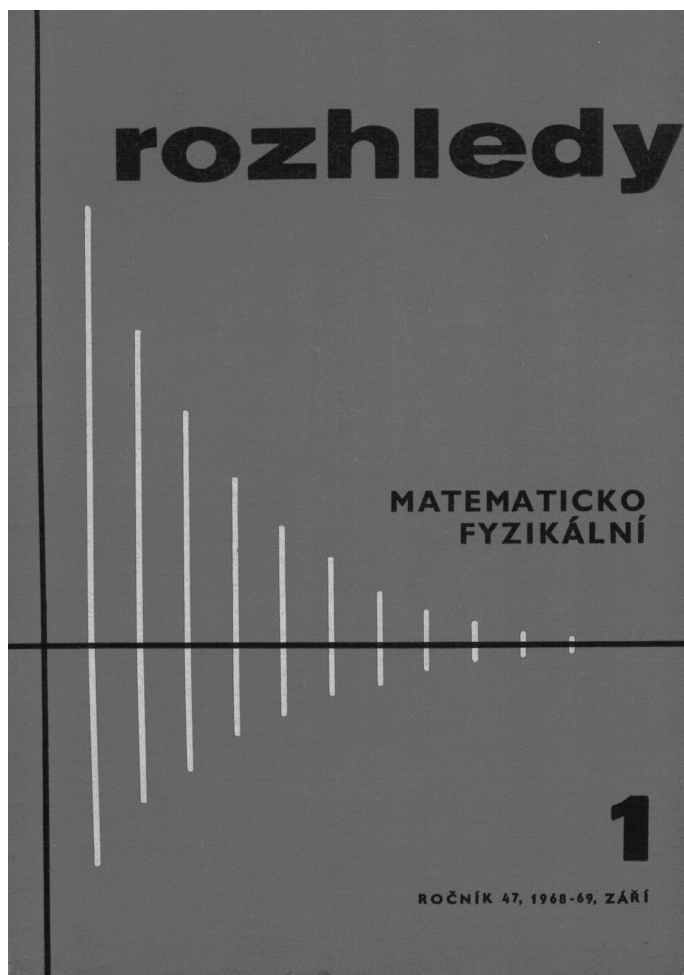
Řešitelem časopisecké soutěže byl např. Martin Šolc.

Ročník 45 vyšel v době 1966–1967, obsahoval 10 čísel, 492 stran.

Od čísla 9 byli oba hlavní redaktoři (Miroslav Menšík a Ota Setzer) uváděni jako nositelé vyznamenání Za vynikající práci. Řešitelem časopisecké soutěže byl např. Jan Coufal.

Ročník 46 vyšel v období 1967–1968, vyšlo 10 čísel, 492 stran. V redakční radě chyběl Emil Kraemer, od čísla 2 tam nově působil Jaroslav Šedivý. Vedoucí redaktor Miroslav Menšík zemřel 12. 1. 1968, místo něj se stal vedoucím redaktorem Ota Setzer, výkonným redaktorem Stanislav Horák. Šlo o rok 1968, ale v časopise o politické situaci nepadlo ani slovo.

Nově začal vycházet *Německo-český slovníček matematických výrazů*. Vznikla Mezinárodní fyzikální olympiáda – 1. ročník 25. 6. – 4. 8. 1967 ve Varšavě – což bylo v Rozhledech popsáno. Řešitelem časopisecké soutěže byl také Pavol Černek.

Obr. 13

Ročník 47 vyšel v letech 1968–1969, vyšlo 10 čísel, 492 stran. Časopis dostal opět novou obálku (obr. 13), navíc každé číslo bylo jiné barvy. Byl vynechán podtitul *Časopis pro studující a učitele škol všeobecně vzdělávacích i odborných*. Do redakční rady přibyl Ladislav Thern. Šlo o rok 1968, ale v časopise ani v tomto ročníku o tom nepadlo ani slovo.

Autory článků byli např. Oldřich Odvárko, Alena Šarounová, Zdeněk Půlpán, Pavel Bartuška, František Janeček, Jaromír Široký, Miroslava Široká, Ivo Volf, Marta Volfová, Zdeněk Janout, Jan Troják.

Časopisecká soutěž získala název *Naše soutěž*. Řešitelem soutěže byl mj. Pavel Pudlák.

Ročník 48 vyšel v roce 1969–1970, měl 10 čísel, 480 stran. V redakční radě se nově objevili Pavol Ferko, Miloš Franek, Milan Marčok, Václav Medek, Štefan Zvarík.

Nově začal postupně vycházet *Francouzsko-český slovníček matematických výrazů*.

Rok 1969 byl začátkem doby normalizace, takže se objevily články *V. I. Lenin a matematika*, *Historický mezník vývoje Československa*.

Řešiteli Naší soutěže byli Jiří Binder, Karel Horák, Jaroslav Švrček.

Ročník 49 vyšel ve školním roce 1970–1971, vyšlo 10 čísel, 476 stran. Hlavní i výkonný redaktor redakční rady zůstali stejní, ostatní členové redakční rady nebyli uvedeni.

V čísle 1 vyšel článek *K lepším zítřkům* a dokončen byl článek *V. I. Lenin a matematika*. V čísle 9 vyšel článek *50 let KSČ*.

Řešitelem Naší soutěže byl např. Jiří Dolejší.

Ročník 50 vyšel v období 1971–1972, vyšlo 10 čísel, 476 stran. Byl nově otiskován opačně *Česko-francouzský slovníček matematických výrazů*.

V čísle 3 vyšel článek *K volbám*. V číslech 5, 6, 8, 9 bylo uveřejněno několik článků k 50. výročí Rozhledů se vzpomínkami o vlivu časopisu na Vladimíra Knichala, Miroslava Fiedlera, Jaroslava Kurzweila, Štefana Schwarze, Jozefa Skotnického, Josefa Kotyka.

Ročník 51 vyšel v době 1972–1973, obsahoval 10 čísel, 476 stran. Redakční rada se vnitřně pozměnila; hlavním redaktorem se stal Emil Kraemer, výkonným redaktorem Ota Setzer, nově se v radě objevil Jaroslav Bayer, naopak nadále členy rady nebyli Josef Bartůněk, Jaroslav Bejsta, Petr Benda, Pavol Ferko, Miloš Franek, Josef Korous, Václav Medek, Ladislav Sehnal, Ladislav Thern, Štefan Zvarík.

V čísle 3 vyšel článek *K 55. výročí VŘSR*, v čísle 6 článek *Únor 1948* a v čísle 9 článek *K jubilejnímu roku Julia Fučíka*.

Objevili se další autoři odborných článků – Bohumil Vybíral, Antonín Vrba, Jiří Nečas. Řešitelem Naší soutěže byl mj. Jaroslav Hora.

Ročník 52 vyšel v roce 1973–1974, vyšlo 10 čísel, 476 stran. Od čísla 2 byl nově členem redakční rady Dobroslav Lehotský.

Od čísla 5 začal vycházet *Anglicko-český slovníček matematických výrazů*.

V čísle 3 se objevil článek *30 let československo-sovětské spojenecké smlouvy*, v čísle 10 článek *K 25. výročí Pionýrské organizace SSM*.

Mezi autory článků se objevil Emil Calda, řešitelem Naší soutěže byl též Pavel Tvrdlík.

Ročník 53 vyšel v letech 1974–1975, vyšlo 10 čísel, 524 stran.

V čísle 1 byl zveřejněn článek *Ke 30. výročí Slovenského národního povstání*, v čísle 6 článek *Únor 1948 ...* a v čísle 9 článek *Květnové povstání českého lidu*.

Autory článků byli mj. Dušan Jedinák, Blanka Kussová, Milada Kočandrová, František Morkes.

Ročník 54 vyšel ve školním roce 1975–1976, obsahoval 10 čísel, 476 stran.

Od čísla 5 začal vycházet *Česko-anglický slovníček matematických výrazů*.

V čísle 9 se objevil článek *Jak dál ve světle XXV. sjezdu KSSS*, v čísle 10 článek *Za splnění úkolů XV. sjezdu KSČ*.

Autorem článků byl např. Ivan Bušek. Řešiteli *Naší soutěže* byli např. Jan Kratochvíl, Jiří Zlatuška, Adam Plocki.

Ročník 55 vyšel v letech 1976–1977, vyšlo 10 čísel, 476 stran. Redakční rada: nově Karel Mišouň, od čísla 2 chyběl Dobroslav Lehotský, od čísla 4 chyběl František Vencálek.

V čísle 6 vyšel článek *Otevřená cesta* od Josefa Žofky vzpomínající na únor 1948.

Řešiteli *Naší soutěže* byli také Jaroslav Hančl a Josef Tkadlec.

Ročník 56 vyšel v období 1977–1978, vyšlo 10 čísel, 476 stran. Redakční rada: nově Ján Chrapan, Zdeněk Janout, Oldřich Petránek, Ondřej Šedivý, Josef Novák (od čísla 5), chyběli František Vencálek, Evžen Říman (od čísla 5).

V čísle 2 vyšel článek *VŘSR – odkaz a příklad*, v čísle 6 článek *Třicáté výročí únorového vítězství*.

V čísle 9 vyšel článek *Jubileum MFF UK – vznikla roku 1953*.

Ročník 57 vyšel v období 1978–1979, vyšlo 10 čísel, 476 stran. V redakční radě se nově ujal funkce výkonného redaktora Jiří Mída, Ota Setzer se stal pouhým členem. Sídlo redakce bylo nově M. D. Rettigové 4.

Nově začal vycházet *Italsko-český slovníček matematických výrazů*. Autorem článků se stala též Pavla Fejtková, čímž se objevily první články z informatiky.

V čísle 6 byl otištěn článek *Třicet let RVHP*.

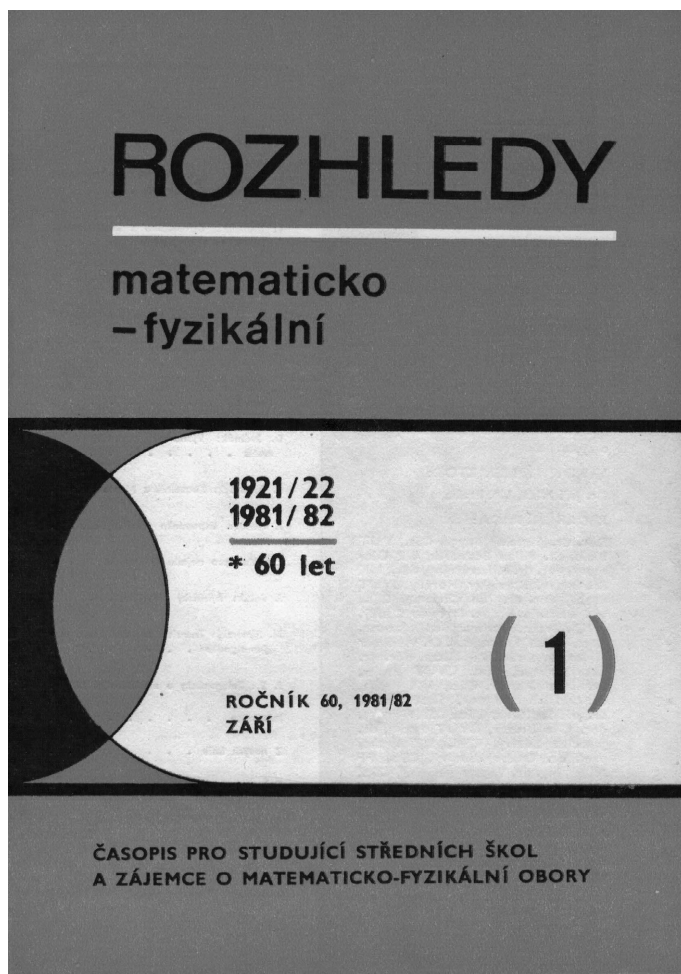
Ročník 58 vyšel v období 1979–1980, vyšlo 10 čísel, 476 stran. V redakční radě chyběl od čísla 6 Josef Dibelka (zemřel).

Šlo o první rok pedagogického působení J. Zhoufa na tzv. *Píkárně*, tak jsou pro něho příjemnou vzpomínkou jména vítězů MO, které on učil, uvedené v Rozhledech: Igor Kříž, Jiří Sgall, Jan Nekovář, Petr Couf, Miroslav Engliš, Pavel Jůza, Vladimír Lieberzeit, Martina Šimůnková, Jiří Witzany.

Autory článků byli např. Jan Kratochvíl, Ivan Štoll, Leo Boček, Jan Houska.

V čísle 6 vyšel článek *Mezistátní utkání v matematice*, což byla informace o rakousko-polské soutěži, která vznikla v roce 1978 – následně se účastnily i ČR i SR.

V čísle 10 se objevil článek *Leninův přínos k rozvoji dialektické logiky*.

Obr. 14

Ročník 59 vyšel v letech 1980–1981, vyšlo 10 čísel, 476 stran. V redakční radě chyběli Milan Marčok a Cyril Palaj.

V čísle 1 se objevil článek *Usilujeme o zlepšení našich Rozhledů*, který avizoval určitou obsahovou změnu Rozhledů:

... otiskování většího počtu článků přístupných již studentům prvních dvou ročníků středních škol a odborných učilišť ... články ne příliš dlouhé ... zastoupení různých úloh a problémů ...

V čísle 10 vyšel článek *60 let KSČ*.

Ročník 60 vyšel ve školním roce 1981–1982, vyšlo 10 čísel, 476 stran. Vznikl opět nový design obálky (obr. 14). V redakční radě se nově objevili Milan Hejný a Vladimír Majerník.

Jednotlivá čísla byla rozdělena na tematické okruhy: *Matematika, Fyzika, Z dějin exaktních věd, Přemýšlíme, řešíme...*, *Olympiády, Informace, Z nových knih, Naše soutěž*.

Na začátku nového ročníku byl uveřejněn úvodník *Významné jubileum RMF* jako rekapitulace 60 let existence Rozhledů.

Novými autory článků byli mj. Zdeněk Renc, František Jáchim, Jiří Kadlecěk, Milan Trch, Josef Novák, Lada Vaňatová, Vladimír Dřízal, Jaromír Baštinec.

Obr. 15

Ročník 61 vyšel v letech 1982–1983, vyšlo 10 čísel, 452 stran. V redakční radě byla od čísla 4 nově Hana Kořínková.

Začal vycházet velmi zajímavý *Slovník matematických termínů s přihlédnutím k jejich latinskému či řeckému slovnímu základu* od Jiřího Pecha z G Sladkovského, Praha 3.

Byly prezentovány dva hezké články *Matematici na známkách* (obr. 15) s tiskem vydaných známek od Jána Mičky, Trnava.

V čísle 5 vyšel článek *Životní jubileum soudruha Gustáva Husáka*, v čísle 9 článek *Karel Marx a jeho Matematické rukopisy*.

Do *Naší soutěže* se zapojilo výjimečně mnoho řešitelů (106), z toho 86 ze Slovenska, z toho 70 z maďarských G a SPŠ Komárno, což zřejmě svědčí o vlivu nějakého pedagoga ve škole – mezi řešiteli byl János Mészáros z G Komárno.

Ročník 62 vyšel v letech 1983–1984, vyšlo 10 čísel, 460 stran. Autory článků byli mj. Martin Šolc, Jarmila Pěničková, Jiří Mann.

Naší soutěže se zúčastnilo 82 řešitelů, z toho 66 z Komárna – a nově také z Maďarska.

Ročník 63 vyšel v období 1984–1985, vyšlo 10 čísel, 476 stran. Redakční rada se rozšířila o Martina Šolce.

V čísle 1 vyšel článek *Slovenské národne povstanie*.

Autory článků byli např. Oldřich Houdek, Zdeněk Kluiber, Ivan Fischer. Úlohy *Naší soutěže* řešil např. Pavel Calábek.

Ročník 64 vyšel ve školním roce 1985–1986, vyšlo 10 čísel, 440 stran. Redakční rada se pozměnila, nově nastoupil Karol Križalkovič a naopak odešel Ondřej Šedivý.

Nově začal vycházet kvalitní *Slovník fyzikálních termínů s přihlédnutím k jejich latinskému či řeckému slovnímu základu* od Jiřího Pecha.

Autory článků byli Alena Šolcová, Aleš Trojánek, Emanuel Svoboda, Karel Horák, Jaroslav Švrček, Jiří Herman, Jaromír Šimša.

Ročník 65 vyšel v letech 1986–1987, vyšlo 10 čísel, 440 stran. V redakční radě skončil Karel Mišoň.

Autoři článků byli mj. Cyril Höschl, Jarmila Novotná.

Ročník 66 vyšel v období 1987–1988, vyšlo 10 čísel, 440 stran. Od čísla 2 se objevil v redakční radě Ivo Volf.

V čísle 3 byl publikován článek *K 70. výročí VŘSR*, v čísle 6 článek *Výročí Vítězného února* s citátem Michaila Gorbačova:

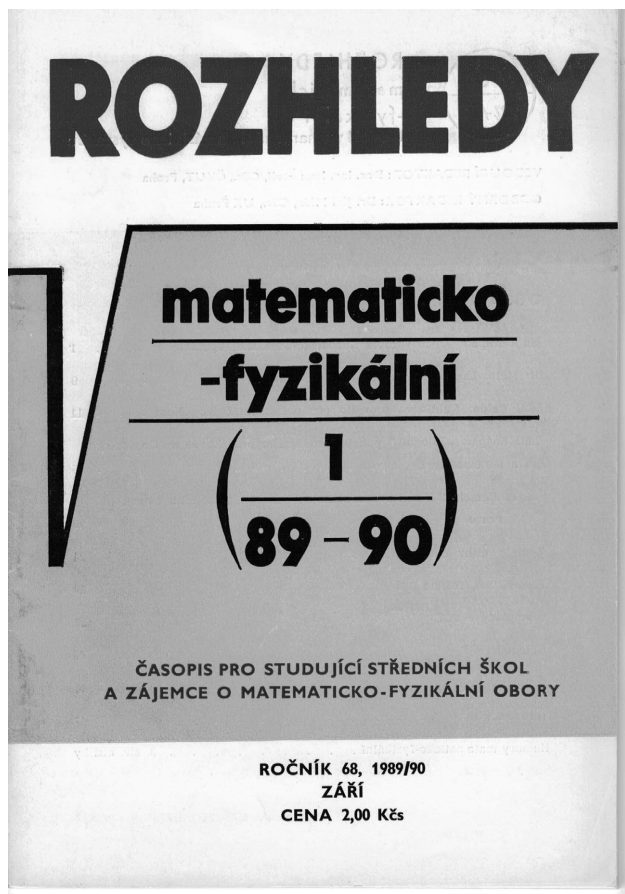
Nynější generace – a nejen v naší zemi – jsou odpovědny za osud civilizace i samotného života na zemi. Jen na nich závisí, zda se začátek nového tisíciletí světových dějin stane jeho tragickým epilogem nebo inspirujícím prologem budoucnosti.

Jako autor článků se nově objevil Pavel Töpfer. V Naší soutěži byl patrný velký úbytek Slováků, naopak nárůst řešitelů Gymnázia Bílovec (Petr Hliněný) a Dvůr Králové n. L. (od učitele Jiřího Manna).

12. Období X – ročníky 67–68

Ročník 67 vyšel ve školním roce 1988–1989, vyšlo 10 čísel, 444 stran.

Vznikla nová redakční rada, vedoucím redaktorem se stal Ivan Štoll, odborným redaktorem Jiří Mída. Dalšími členy redakční rady byli Milan Hejný, Ján Chrapan, Zdeněk Janout, Emil Kraemer, Pavel Krbec, Jana Müllerová, Milan Rojko, Bedřich Sedlák, Jaroslav Šedivý, Martin Šolc, Milan Vlach, od čísla 3 pak Marie Nováková, Emilie Osobová.

Obr. 16

Nově byl sestaven tzv. Redakční kruh – Milan Bednařík, Peter Bero, Jiří Herman, Karel Horák, Dag Hrubý, Stanislav Jendrol', Zdeněk Kluiber, Jan Kratochvíl, Ladislav Krlín, Svatopluk Krupička, Aleš Lacina, Vladimír Majerník, Eva Pešková, Daniela Řebíčková, Karel Sandler, Ivan Šantavý, Eva Veselá, Vladimír Vícha, Ivo Volf, Antonín Vrba, Karel Závěta, Bohdan Zelinka.

Autory článků byli např. Pavel Pech, Jindřich Pěncík, Rudolf Kryl.

Ročník 68 vyšel v době 1989–1990, vyšlo 10 čísel, 476 stran. Redakční rada se zmenšila úmrtím Jaroslava Šedivého (54 let), redakční kruh se rozšířil o Dušana Jedináka. Obálka časopisu získala zase další novou podobu (obr. 16).

V čísle 1 byl publikován článek *K 45. výročiu Karpatsko-Dukelskej operácie*, v čísle 3 článek *Nezapomeneme na 17. listopad 1939*.

Autorem článků byl mj. Jaroslav Hora. Úlohy Naší soutěže řešili Petr Hliněný či Štěpán Kasal.

13. Období XI – ročníky 69–70

Ročník 69 vyšel v době 1990–1991, vyšlo 8 čísel (z toho dvojčíslo 7-8), 368 stran. Cena za jedno číslo byla do čísla 4 (rok 90) 3 Kčs, od čísla 5 (rok 91) 7 Kčs.

Redakční rada změnila svoji strukturu. Vedoucím redaktorem zůstal Ivan Štoll, ale odborným redaktorem se stal Jiří Kadleček. Redakční rada měla tyto členy: Emil Calda, Milan Hejný, Ján Chrapan, Zdeněk Janout, Emil Kraemer, Pavel Krbec, Jana Müllerová, Marie Nováková, Emilie Osobová, Milan Rojko, Bedřich Sedlák, Martin Šolc, Milan Vlach. Redakční kruh sestával z osob: Milan Bednařík, Peter Bero, Jiří Herman, Karel Horák, Dag Hrubý, Dušan Jedinák, Stanislav Jendrol', Zdeněk Kluiber, Jan Kratochvíl, Ladislav Krlín, Svatopluk Krupička, Aleš Lacina, Vladimír Majerník, Eva Pešková, Daniela Řebíčková, Karel Sandler, Ivan Šantavý, Eva Veselá, Vladimír Vícha, Ivo Volf, Antonín Vrba, Karel Závěta, Bohdan Zelinka. Redakce se přesunula na MFF UK, Sokolovská 83.

Články už měly středoškolskou úroveň přístupnou více žákům než odborníkům. Autory článků byli mj. Jaroslav Flejberk, Josef Kubát.

V čísle 1 vyšel článek *Slovo úvodem* reagující na 17. listopad 1989.

Ročník 70 vyšel v kalendářním roce 1992, vyšlo 6 čísel (z toho dvojčíslo 5-6), 280 stran. Změnil se cyklus vydávání – z cyklu školského roku na kalendářní rok, vydávání s intervalem 2 měsíce. Tato změna byla vynucena změnami ve společnosti a obrácením se ze státní podpory na podporu Jednoty. Vznikla tak mezera ve vydávání skoro celý rok. Cena za jedno číslo se změnila na 9 Kčs.

Autory článků byli např. Michal Křížek, Jaroslav Zhouf. Byla skončena časopisecká *Naše soutěž*.

14. Období XII – ročníky 71–79

V roce 1993 časopis nevycházel. SPN přestalo časopis vydávat, Jednota byla v obtížné ekonomické situaci, časopis zachránilo nadšení Karla Horáka, jedno číslo zaplatila MFF UK a druhé číslo FJFI ČVUT, což okomentovali oba děkani: Bedřich Sedlák (MFF UK) a Ladislav Musílek (FJFI ČVUT).

Ročník 71 vyšel v roce 1994, vyšlo 6 čísel (z toho dvojčíslo 1-2), 320 stran. Časopis si vytvořil nový podtitul *Časopis pro studující středních škol a zájemce o matematiku, fyziku a informatiku*. Cena za jedno číslo byla 10 Kč (pro předplatitele), resp. 11 Kč.

ROZHLEDY

matematicko-fyzikální

1
97

ČASOPIS PRO STUDUJÍCÍ STŘEDNÍCH ŠKOL
A ZÁJEMCE O MATEMATIKU, FYZIKU A INFORMATIKU

ROČNÍK 74, 1997
CENA 16 Kč (předplatné 14 Kč)

Obr. 17

Ve vedení nové redakční rady stáli Ivan Štoll, Jiří Kadleček, Karel Horák. Členy redakční rady byli Emil Calda, Zdeněk Janout, Zdeněk Kluiber, Jiří Kottas, Ivo Kraus, Marie Kubínová, Milan Rojko, Martin Šolc, Pavel Töpfer, Jaroslav Zhouf.

Ročník 72 vyšel v roce 1995, vyšlo 6 čísel, 404 stran.

Číslo 4 bylo věnováno jen FJFI ČVUT – všechny články byly jen od členů fakulty. Číslo 5 bylo věnováno jen MFF UK – všechny články byly jen od členů fakulty.

Ročník 73 vyšel v roce 1996, vyšlo 6 čísel, 296 stran. Cena za jedno číslo byla stanovena na 16 Kč, předplatné 14 Kč.

Autoři článků byli mj. Pavel Tlustý, Karel Výborný, Jaroslav Bielčík.

Ročník 74 vyšel v roce 1997, vyšlo 6 čísel, 292 stran. Byla vytvořena nová obálka Rozhledů (obr. 17). Do redakční rady přibyl nově od čísla 6 Ivo Volf.

Obr. 18

Autory článků byli např. Radmila Horáková, Přemysl Šedivý. U článků se poprvé objevila použitá literatura.

Ročník 75 vyšel v roce 1998, vyšlo 6 čísel, 296 stran. Cena za jedno číslo se zvětšila na 18 Kč, předplatné 16 Kč.

Byla otevřena *Soutěž Rozhledů o ceny* – všechny úlohy vytvořil Pavol Černek, odměnou pro řešitele byla kniha Emila Caldy *Poeticko-vědecké recese*. Nikde ale v dalších číslech se vyhodnocení soutěže neobjevilo.

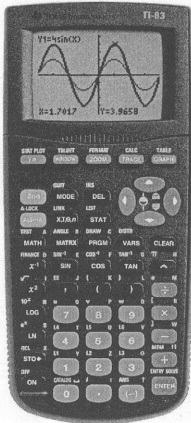
Ročník 76 vyšel v roce 1999, vyšlo 6 čísel, 308 stran. Cena za jedno číslo se opět zvětšila na 20 Kč, předplatné 18 Kč. Obálka získala menší úpravu (obr. 18). V redakční radě se od čísla 6 objevila Jana Pradlová.

Ročník 77 vyšel v roce 2000, vyšlo 6 čísel (z toho dvojčísla 2-3 a 5-6), 292 stran. V redakční radě chyběl od čísla 4 Jiří Kottas.

Ročník 78 vyšel v roce 2001 (dvojčísla 1-2, číslo 3) a až v roce 2004 (číslo 4), 304 stran.

ROZHLEDY

matematicko-fyzikální

1

02

ČASOPIS PRO STUDUJÍCÍ STŘEDNÍCH ŠKOL
A ZÁJEMCE O MATEMATIKU, FYZIKU A INFORMATIKU

ROČNÍK 79, 2002
PŘEDPLATNÉ 120 Kč

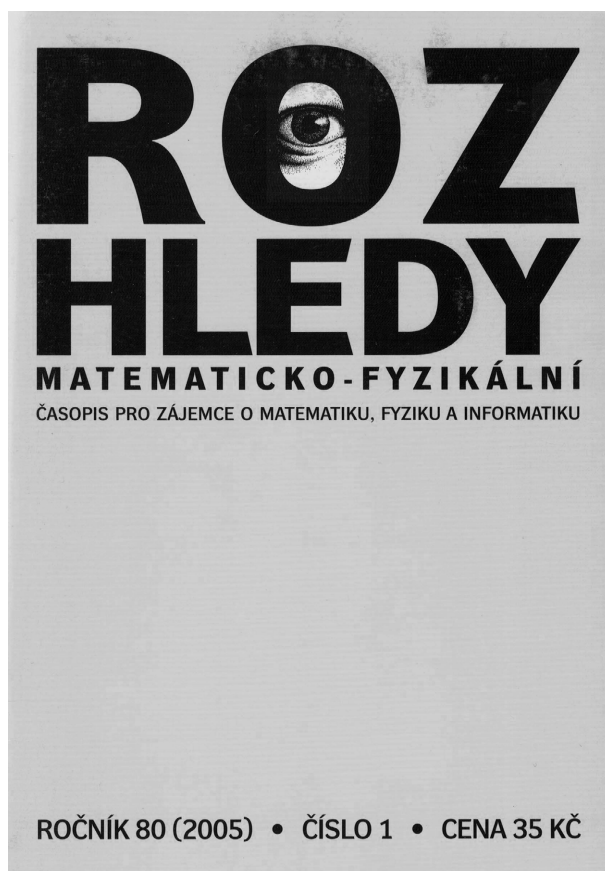
Obr. 19

Ročník 79 vyšel v roce 2002, vyšlo 1 číslo, 64 stran. Tento ročník byl připraven k vydávání v roce 2002 a číslo 1 bylo vydáno. Šlo o číslo, které bylo celé věnováno práci s grafickými kalkulátory T3, což byl projekt MFF UK Praha a mělo jít o reklamu na grafické kalkulátory, a to se nedalo odkládat. Byla to aktivita Jana Kašpara, Jarmily Robové a Lenky Kebortové, což byli také jediní autoři tohoto čísla. Jeho obálka je na obr. 19.

Na regulérní vydávání ročníků 78 a 79 však Jednota nebyla připravena. Vydávání Rozhledů bylo podmíněno hlavně prací sazeče, čímž vznikla dvouletá ztráta ve vydávání časopisu.

15. Období XIII – ročníky 80–93

Ročník 80 vyšel v roce 2005, vyšla 4 čísla, 192 stran. Cena za jedno číslo byla stanovena na 35 Kč, Bohuslav Šír připravil novou podobu obálky (obr. 20).

Obr. 20

Nová redakční začala pracovat ve složení: vedoucí redaktor Jaroslav Zhouf, zástupce Jura Charvát, redaktor pro matematiku Jaromír Šimša, redaktor pro fyziku Martin Macháček, další členové Emil Calda, Zdeněk Drozd, Petr Hanuš, Karel Horák, Rudolf Klepáček, Zdeněk Kluiber, Ivo Kraus, Marie Kubínová, Ivan Štoll, Pavel Töpfer, Ivo Volf, Bohumil Vybíral, Vladimír Wagner.

Časopis byl rozdělen na oddíly *Matematika*, *Fyzika*, *Informatika*, *Soutěže*, *Zprávy*.

Ročník 81 vyšel v roce 2006, vyšla 4 čísla, 226 stran. Redakční radu doplnili Pavel Šišma a Pavel Tlustý.

Nově vznikl oddíl časopisu *Pro žáky základních škol*.

Ročník 82 vyšel v roce 2007, vyšla 4 čísla, 226 stran. Redaktora pro fyziku vystřídal Bohumil Vybíral, od čísla 2 chyběla Marie Kubínová. Cena za jedno číslo se zvýšila na 40 Kč.

Ročník 83 vyšel v roce 2008, vyšla 4 čísla, 226 stran.

Ročník 84 vyšel v roce 2009, vyšla 4 čísla, 256 stran. Redakční rada: od čísla 2 chyběl Karel Horák, Jura Charvát, Jaromír Šimša. Cena za jedno číslo se zvedla na 45 Kč.

Byla obnovena rubrika *Naše soutěž*, kde se zadávala vždy 1 úloha z matematiky a 1 úloha z fyziky.

Každý článek začínal anglickým abstraktem a končil použitou literaturou.

Ročník 85 vyšel v roce 2010, vyšla 4 čísla, 270 stran. V redakční radě se funkce redaktora pro matematiku ujal Miroslav Lávička, nově přibyli redaktoři Jaroslav Hora a Miroslava Jarešová.

Číslo 4 bylo věnováno FJFI ČVUT v rámci 55 let existence fakulty.

Ročník 86 vyšel v roce 2011, vyšla 4 čísla, 240 stran. Redakční rada od čísla 2 postrádala Zdeňka Kluibera.

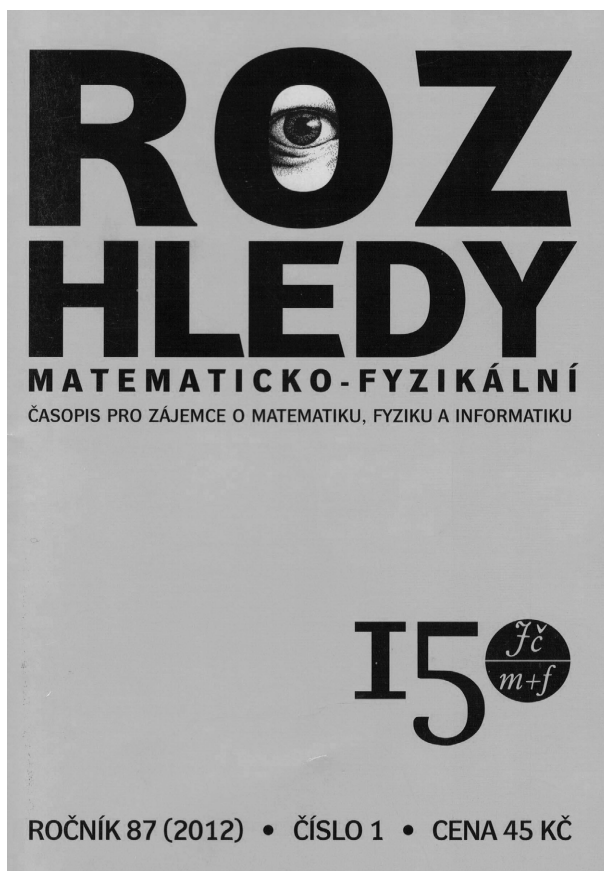
Ročník 87 vyšel v roce 2012, vyšla 4 čísla, 240 stran. Redakční radu doplnil Miroslav Randa. Tento ročník vyšel v době 150letého výročí existence JČMF, což se projevilo v obsahu, který na těchto 150 let vzpomínal. A také tomu byla přizpůsobena obálka (obr. 21).

Ročník 88 vyšel v roce 2013, vyšla 4 čísla, 236 stran. Redakční radu opustil Rudolf Klepáček.

Autory článků byli např. Vlastimil Dlab, Martin Malý, Jan Zhouf.

Ročník 89 vyšel v roce 2014, vyšla 4 čísla, 240 stran. Redakční radu doplnila L'ubomíra Balková (Dvořáková).

Ročník 90 vyšel v roce 2015, vyšla 4 čísla (z toho dvojčíslo 1-2), 240 stran. Redakční radu opustil Ivo Volf.

Obr. 21

Dvojčíslo 1-2 bylo celé věnováno FJFI ČVUT v rámci 60 let existence fakulty.

Ročník 91 vyšel v roce 2016, vyšla 4 čísla, 240 stran. Redakční radu doplnil nově Vojtěch Žák, a to jako redaktor pro fyziku, redaktorkou pro matematiku se stala L'ubomíra Dvořáková.

Ročník 92 vyšel v roce 2017, vyšla 4 čísla, 240 stran. Redakční radu opustil od čísla 4 Ivan Štoll.

Ročník 93 vyšel v roce 2018, vyšla 4 čísla, 240 stran. Redakční radu doplnil Jan Kříž. Cena časopisu se z dovodních 45 Kč změnila na 45 Kč pro členy JČMF a 60 Kč pro ostatní.

Naše soutěž skončila, neboť přišla v novém období nová redakční rada. Rekapitulace *Naší soutěže* v tomto období: bylo zadáno 76 úloh (z toho 33 od J. Zhoufa), počet řešitelů dosáhl čísla 65.

16. Období XIV – ročníky 94 –

Ročník 94 vyšel v roce 2019, vyšla 4 čísla.

Ročník 95 je určen pro rok 2020.

Bližší informace mohou být podány až po seznámení se s více informacemi o tomto období. Zatím je známo, že byla převzata obálka z předchozího období.

17. Závěrečná rekapitulace za 93 ročníků Rozhledů

Období vydávání časopisu – 1922 až 2018 – za 97 let vyšlo 93 ročníků, v současném roce 2020 vychází 95. ročník

Počet typů obálek – 12

Počet vydaných čísel – 617

Počet vydaných stran – 27 860

Počet otištěných článků – 5 553

Počet autorů – nepočítaně

Počet úloh v *Naší soutěži* – 2 202

Počet článků s politickým podtextem – 40

Počet odběratelů – v roce 1957 jeden článek v Rozhledech uváděl, že na začátku roku to bylo 826 odběratelů a na konci roku více než 5 000 odběratelů; dále je J. Zhoufovi známo jen, že v roce 2013 to bylo 76 jednotlivců (Pokroky: 892 jednotlivců, 103 škol) a v roce 2015 to bylo 198 jednotlivců (Pokroky: 906 jednotlivců, 118 škol).

LITERATURA

- [1] Rozhledy matematicko-přírodovědecké **1–31** (1921–1952).
- [2] Matematicko-přírodovědecké rozhledy **32–34** (1953–1956).
- [3] Rozhledy matematicko-fyzikální **35–36** (1957–1958).
- [4] Rozhledy matematicko-fyzikální **36–93** (1958–2018). ISSN 0035-9343.
- [5] J. Zhouf, *Historie vzniku Rozhledů matematicko-fyzikálních*, Rozhledy matematicko-fyzikální **87** (2012), č. 3, s. 1–7. ISSN 0035-9343.
- [6] J. Zhouf, *Posledních 60 let Rozhledů matematicko-fyzikálních*, Rozhledy matematicko-fyzikální **87** (2012), č. 4, s. 1–7. ISSN 0035-9343.

Adresa

Doc. RNDr. Jaroslav Zhouf, Ph.D.
 Katedra aplikované matematiky
 Fakulta informačních technologií
 České vysoké učení technické v Praze
 Thákurova 9
 160 00 Praha 6
 e-mail: zhouf@seznam.cz

Katedra aplikované matematiky
 Fakulta informatiky a statistiky
 Vysoká škola ekonomická v Praze
 Nám. W. Churchila 1938/4
 130 67 Praha 6